

institut alternativa

Sugestije za izradu Rezolucije o evropskim integracijama

Polazeći od važnosti uključivanja što većeg broja aktera u proces pridruživanja Crne Gore Evropskoj uniji, a u pravcu definisanja važne uloge koju Skupština Crne Gore treba da ima u ovom procesu, Institut alternativa smatra da je tokom izrade predloga Rezolucije o evropskim integracijama neophodno posvetiti pažnju sledećim segmentima:

1. Ulozi organizacija civilnog društva (OCD) u procesu evropskih integracija i njihovom odnosu sa Skupštinom;
2. Ulozi skupštinskih radnih tijela u evropskim integracijama;
3. Ulozi Odbora za evropske integracije, kao skupštinskog radnog tijela koje ima ključnu ulogu u procesu pregovora sa EU.

➤ **Prijedlozi za jačanje saradnje Skupštine sa organizacijama civilnog društva sa ciljem povećanja učešća ovih aktera u procesu evropskih integracija:**

Skupština, odnosno Odbor za evropske integracije, treba da ima naglašenu ulogu u pogledu:

- Informisanja građana o procesu integracija;
- Okupljanja organizacija civilnog društva i interesnih grupa, kao i predstavnika različitih organa i grana vlasti kroz forme konsultacija, tematskih rasprava, stručnih diskusija o pojedinim pitanjima na evropskoj agendi,;
- Konsultacija sa ekspertima, organizovanje javnih tribina, panela i okruglih stolova o EU integracijama;
- Iniciranja zajedničkih projekata Skupštine i nevladinih organizacija;
- Nadzora ispunjavanja komunikacione strategije Vlade.

Odbor mora pružiti okvir za vođenje debate o pitanjima iz oblasti EU integracije i informisanja građana o procesu pristupanja EU. Tokom procesa pregovaranja, Skupština kroz Odbor za EI treba da radi na obezbjeđivanju konsenzusa u vezi sa važnim pitanjima koja se odnose na proces pristupanja Evropskoj uniji.

Uspostavljanje saradnje i koordinacije između Odbora i NVO koje su se specijalizovale za pojedine oblasti pravne tekovine EU važno je iz više razloga. Odbor bi na osnovu ovog mehanizma mogao vršiti nadzor na aktivnostima Vlade u procesu evropske integracije uz potpuniju sliku i bolju informisanost. Na taj način bi se uspostavila praksa koju uspješno

sprovodi sama Evropska komisija tokom izrade izvještaja o napretku i drugih zvaničnih dokumenata, koja konsultujući organizacije civilnog društva obezbjeđuje sveobuhvatan osvrt na tok reformi u državi. Partnerski odnos sa OCD bi za Odbor značio vrijednog saveznika u monitoringu Vladinih politika i postupaka, ali i izvor stručnih znanja i informacija o pitanjima koja se nalaze na agendi Odbora.

Sa aspekta OCD ovaj novi vid saradnje će biti još jedan način za zastupanje predloga praktičnih politika i preporuka za njihovo unapređenje. Bliska saradnja sa OCD bi osigurala da interesi i potrebe različitih grupa u društvu budu predstavljeni i razmotreni prilikom rasprava o brojnim zakonskim aktima na Odboru. Saradnja sa OCD je vrlo važna zbog doprinosa brzini i kvalitetu procesa EU integracija, kao i širenju podrške javnosti članstvu u EU.

Organizovanje kvartalnih tematskih foruma sa predstavnicima civilnog sektora i državnih organa i institucija bi bio dodatan korak u pravcu jačanja saradnje između Skupštine i OCD. Teme ovih foruma bi bile uslovljene tokom procesa i dinamikom otvaranja/zatvaranja pregovaračkih poglavlja. Dodatnom obavezom usvajanja zajedničkih zaključaka i omogućavanja učešća svim zainteresovanim stranama uz obavezu prethodnog dostavljanja pisanog izvještaja/referata na temu foruma, omogućio bi se bolji uvid Skupštini u pitanja od značaja za napredak u pregovorima. Na taj način bi Odbor ispunjavao ulogu spone između donosilaca odluka i društvenih aktera koji mogu doprinijeti procesu integracija.

➤ **Prijedlog uloge skupštinskih odbora u evropskim integracijama:**

Rezolucijom treba detaljnije definisati ulogu svih skupštinskih radnih tijela u procesu pregovora sa Evropskom unijom. U tom smislu, uvođenje obaveze radnih grupa da izvještavaju nadležne odbore Skupštine o napretku u procesu pregovora, te napretku u ispunjavanju obaveza iz akcionih planova, te ispunjavanju uslova za otvaranje i zatvaranje pregovaračkih poglavlja moglo biti značajan korak u pogledu ostvarivanja suštinskog i stručnog monitoringa rada radnih grupa, i kontrole izvršne vlasti tokom procesa pregovora.

Takođe, neophodno je uspostaviti praksu zajedničkog razmatranja pregovaračkih pozicija i pitanja od značaja za tok pregovora koja će omogućiti matičnim i zainteresovanim odborima da pruže aktivan doprinos u procesu. Skupština, opredjeljujući se za funkcionalniji model razmatranja pregovaračkih pozicija, može sebi obezbijediti aktivniju ulogu i samim tim obezbijediti bolju kontrolu procesa pregovora. Naime, budući da je Odbor za evropske integracije isključen iz procesa provjere harmonizacije zakonodavstva, već se usklađenost prijedloga zakona sa pravnom tekovinom EU razmatra u okviru radnih tijela koja su specijalizovana za tu oblast, razmatranje nacрта pregovaračkih pozicija u ovom tijelu će biti uskraćeno za raspravu o suštinskim pitanjima od značaja za tok pregovora. Zbog toga, kao optimalan se čini model po kome se pregovaračke pozicije razmatraju na zajedničkim sjednicama „matičnih“/zainteresovanih odbora i Odbora za evropske integracije. Na taj način bi se unaprijedio kvalitet samog procesa.

U smislu napretka pregovora u okviru pregovaračkih poglavlja, nadzor nad aktivnostima Vlade u ovim oblastima, moguće je ojačati obavezom kvartalnog izvještavanja odbora o

realizaciji akcionih planova čije je ispunjavanje preduslov za otvaranje pregovora. Ovi izvještaji bi se razmatrali u Skupštini, takođe, na zajedničkim sjednicama zainteresovanih odbora i Odbora za evropske integracije, uz prisustvo ministra vanjskih poslova i evropskih integracija, kao i državnog sekretara za evropske integracije i Glavnog pregovarača. U kontekstu pregovora u okviru poglavlja 23 (Pravosuđe i temeljna prava) i 24 (Pravda, sloboda i bezbjednost), neophodno je uvesti i obavezu Vrhovnog državnog tužilaštva da redovno izvještava zainteresovane odbore Skupštine o istragama u oblasti borbe protiv organizovanog kriminala.

➤ **Prijedlog unapređenja aktivnosti Odbora za evropske integracije:**

Poslovnik ne definiše detaljno nadležnosti Odbora za evropske integracije, kao skupštinskog radnog tijela koje ima ključnu ulogu u praćenju pregovora sa Evropskom unijom. Stoga, donošenje Rezolucije o evropskim integracijama otvara prostor za detaljnije definisanje nadležnosti ovog radnog tijela, koje ne bilo u suprotnosti sa poslovničkim odredbama ali bi unaprijedilo njegove aktivnosti. Rezolucijom stoga treba osnažiti uglogu Odbora za evropske integracije da:

1. Nadgleda i ocjenjuje implementaciju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, prati ispunjavanja obaveza koje, na osnovu plana rada Vlade proističu iz ugovora između Crne Gore i EU, vrši monitoring Vladinih aktivnosti na polju EU integracija i nadzor sprovođenja Nacionalnog programa integracija, sprovodi saslušanja zvaničnika na temu aktivnosti na planu integracija, raspravlja o izvještajima koje dobija od Vlade, vrši saradnju sa tijelima i organima u Crnoj Gori uključenim u proces EU integracija i održava redovne sastanke sa rukovodiocem resornog ministarstva nadležnog za EU integracije;
2. Koordinira i nadzire aktivnosti drugih radnih tijela Skupštine iz oblasti evropskih integracija;
3. Intenzivira saradnju sa odgovarajućim radnim tijelima parlamenata drugih zemalja i Evropskim parlamentom. Ovdje je posebno važno intenziviranje saradnje sa Evropskim parlamentom, koja se obavlja kroz praćenje aktivnosti Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje EU i Crne Gore i nadgledanje implementacije njegovih preporuka. Takođe, od važnosti je i saradnja sa COSAC-om, *Konferencijom odbora nacionalnih parlamenata država članica EU koji su zaduženi za evropske poslove*, gdje poslanici iz Crne Gore, kao zemlje kandidata za članstvo, mogu prisustvovati sastancima u svojstvu posmatrača, sa tri predstavnika;
4. Razvija saradnju sa građanima, interesnim grupama, organizacijama civilnog društva aktivnih u oblasti EU integracija i civilnim sektorom uopšte;
5. Razmatra programe pomoći i saradnje Evropske unije i njihovo korišćenje;

(Poslanici u Odboru za EI moraju biti upoznati sa način korišćenja sredstava iz IPA fonda i njegovih pet komponenti. Potrebno je da se Skupština preko ovog Odbora uključi u rješavanje problematičnih pitanja apsorpcionih kapaciteta, povezanih administrativnim resursima, sposobnošću pripreme projekata u skladu sa EU pravilima, finansijskim kapacitetima (obaveza kofinansiranja projekata), kod državne i lokalne administracije. Uz saradnju sa nadležnim ministarstvom, Odbor može, kroz nadzor, konsultacije i savjetovanje,

dati doprinos programskom planiranju procesa korišćenja pretpristupnih sredstava i razvoju procesa, razvoju efikasnih institucija na svim nivoima sa odgovarajućim kapacitetima za upravljanje sredstvima pomoći Evropske unije.)

6. Razmatra redovne (tromjesečne) izvještaje Glavnog pregovarača, odnosno, šefa pregovaračkog tima, o toku pregovora, nakon što se regulisanjem odnosa Skupštine i Vlade jasno utvrdi ova obaveza izvještavanja;
7. Daje mišljenje o šestomjesečnim izvještajima koje Skupštini podnosi šef pregovaračkog tima, nakon što se regulisanjem odnosa Skupštine i Vlade jasno utvrdi ova obaveza izvještavanja.

Napomena: U definisanju sugestija korištene su publikacije Instituta alternativa:

- *Skupština Crne Gore u procesu evropskih integracija: posmatrač ili aktivni učesnik?*, Institut alternativa, Decembar 2011.
- *Crna Gora i pregovori u poglavlju 23 – Pravosuđe i temeljna prava*, Institut alternativa, Jun 2012.
- *Odbor za antikorupciju – lijek ili placebo?*, Institut alternativa, Decembar 2012.